

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 109:2

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36090.

Abonnement: f250 per halfjaar bij voornitbetaling.

Voor 't Buitenland f750 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De Praedestinatie. III. — Uit de Schrift: Abrahams sterkste dochter — dienstmaagd des Heeren. (Luc. 1:38). — Kerkelijk Leven: 17 Januari in Kampen. Nog iets over de vloespalmen. „Naar de vereeniging aller Gereformeerden?” Jaarboek Gereformeerde Kerken. — Lit. en Kunst: Bijbelstof en Bellettrie. III. — Vragen van geestelijk en zedelijk leven: Het bijlartspel. — Opv. en Onderwijs: „Het pad der deugd is fraai.” Wetswijziging. — Zending en Evangelisatie: De Zending op de Synode. I. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Correspondentie. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De Praedestinatie.

III.

In ons vorige artikel deelden wij iets mee omtrent eenige praedestinatie-beschouwingen in de nieuwere theologie. Niet gaarne zouden wij willen beweren, dat het in dat religieus irrationalisme, of anti-humanisme of anti-ethicisme, zooals het daarin aan het woord kwam, om het zelfde zou gaan als om praedestinatie-geloof in schriftuurlijken, reformatorischen zin. Verre vandaar! Maar in zóóver wijst het toch wel in dezelfde richting, dat men in elk geval begrijpt, dat God niet met menselijke mantstaven van zedelijkheid en recht kan gemeten worden, dat Hij de volstrekte Souverein is en in soevereine majesteit oneindig hoog boven al wat wij menschen over Hem meenen te mogen decreteren verheven is; dat Hij de volstrekte Souverein is, Die Zich in niets door ons binden laat, maar in goddelijke vrijmacht doet, wat Hem behaagt.

En dat is het nu ook, wat in de Schrift bij de praedestinatie voorop staat. In de praedestinatie gelooven wij m.a.w. zeggen: bekennen, dat wij God God moeten laten; wat Paulus zegt in Rom. 9, niet in stoïcijnsch fatalisme, maar in den heiligen ootmoed en bescheidenheid des geloofs: „Wie zijt gij, o mensch, die tegen God antwoordt; zal ook het maaksel tot dengene, die het gemaakt heeft, zeggen: waarom hebt gij mij alzoo gemaakt?”

Nog anders gezegd, in de praedestinatie gelooven wij zeggen ervan overtuigd zijn, dat God wel steeds het recht heeft ons ter verantwoording te roepen, maar dat wij natuurlijk nooit er ook maar één oogenblik aan mogen denken God te dagen voor onze vierschaar.

Maar daarin gaat het praedestinatie-geloof niet op. Het beteekent óók: God, omdat Hij soverein is, nu ook zien achter alle dingen, óók en niet het minst Hem zien als Dengene, Die in laatste instantie over het tijdelijk en eeuwig lot van mij en mijn medemens beslist.

Hier komt nu bij velen de ergernis op. En dat is het, wat men telkens weer op allerlei manier, als men het al niet geheel en al verwierp, dan toch zooveel mogelijk trachtte te verzwakken.

Dat God Zich ook met het tijdelijk en eeuwig lot van ons menschen inlaat, dát stemde men vanzelf gaarne toe. Maar dat tenslotte hier alles niet van onze, maar van Zijn Goddelijke „Entscheidung” (beslissing) af zou hangen, dáár wil men niet aan. Dat doet, meent men, in ernstige mate tekort aan onze menselijke verantwoordelijkheid. Dat leidt tot lijdelijke berusting. Maar dat niet alleen, omdat daarmee ook het voor eeuwig verloren gaan van een deel der menschen in Gods raadsbesluit opgenomen is en niet buiten Zijn wil omgaat, acht men dit een beleediging voor Hem, van Wien toch dit vaststaat, dat Zijn diepste wezen Liefde is. En zoo zijn velen ertoe gekomen, dat eeuwig wel of wee ten slotte te doen afhangen van onze beslissing of hoogstens dat laatste, dat voor eeuwig verloren gaan van sommigen te zien als iets, dat geschiedt onder Gods toelating.

Als men ons vraagt, of wij die aarzeling voor de belijdenis, dat het God is, „Die verkiest en verworpt, dien Hij wil”, kunnen begrijpen, kunnen wij volmondig „ja” antwoorden.

Sterker, wie nooit bij deze gedachte innerlijk

gehuiverd heeft, toont daarmee zoo duidelijk mogelijk, dat hij er nog nimmer iets van verstond.

Paulus heeft over deze dingen zich breedvoerig uitgesproken in Rom. 9—11. Maar wat wij daar vinden, heeft niet het allermiste van het dor-verstandelijk, zonder eenige geestelijke bewogenheid erover redeneeren, zooals men dat, helaas, bij sommige Christenen weleens vindt. Er is zoo terecht door Noordmans op gewezen: in Rom. 9 spreekt niet de dogmaticus, maar de zendingsman, de man, die verteerd wordt door gloeiende begeerte der liefde om, als het kan, „er eenigen te behouden”; daar spreekt de Israëliet, die Christen geworden is, maar die toch Israëliet is gebleven en daarom het zoo vreeselijk vindt, dat Israël, Zijn broeders naar het vleesch, het volk, waaraan toch ook eens de woorden en het verbond Gods waren toevertrouwd, dat dat Israël zich gesloten heeft aan den steen des aanstoots, door God in Christus in deze wereld gelegd.

En wij voelen Paulus in die aangrijpende hoofdstukken aldoor met dat ontzaglijke probleem worstelen, zóó worstelen, dat hij bij oogenblikken er innerlijk als door verbijsterd schijnt.

Maar het einde is, dat hij, al blijven de raadselen en vragen vele en martelend, toch het belijdt: „Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen”, alle dingen, dus óók dat bange, ook dat voor ons volstrekt raadselachtige van veler val en verwerping.

En zóó, in dien geest moesten óók wij alleen over iets als de praedestinatie spreken. D.w.z. als wij die praedestinatie belijden, is dat, wij zeggen het nog eens, niet omdat dat voor ons is een oplossing, een menselijke oplossing voor alle vragen en raadselen. Voor wie „praedestinatie” zegt, blijven daar tal van ontzaglijke problemen over, blijft daar niet het minst over dit meest benauwende probleem: waarom daar menschen zijn, wier leven geen opgang is maar ondergang, eindigend straks in eeuwigen jammer.

Maar nu moeten wij goed onderscheiden. Zijn die problemen nu alleen het gevolg van het geloof in de praedestinatie? M.a.w. vervallen die, als wij dat geloof in de praedestinatie opgeven?

Voor het grootste deel niet. Vooreerst, daar zijn er velen, die wel in een eeuwig leven en een eeuwig dood gelooven, maar niet de laatste beslissing daarover in handen van God leggen. Zij zijn van oordeel, dat, als een mensch voor eeuwig verloren gaat, dat alléén is door zijn eigen ongelooft en onboetvaardigheid, terwijl God daar nu eenmaal niets aan kan doen.

Maar laten wij het toch niet vergeten, daarmee verandert men aan de realiteit van de feiten als zoodanig niets; daarmee blijven die even vreeselijk. Terwijl men, wat nog veel méér zegt, bovendien nu ook bij die onderstelling zijn God kwijt is.

Want een God, Die dat lijdelijk moet toelaten, dat een groot deel van Zijn schepselen door hun onwil en onbekeerlijkheid verloren gaat, Die dat misschien wel vreeselijk vindt, maar er niets aan kan veranderen, hoe gaarne Hij dat mogelijk ook zou willen, kan men Dien nog wel langer God noemen? Een God, Die zoo eigenlijk alleen als lijdelijk toeschouwer bij een zoo enorm belangrijk gebeuren fungeert, verdient Die nog maar één oogenblik ons vertrouwen?

Trouwens — en vergeten wij dat toch evenmin — de moeilijkheid begint niet pas bij de ongelijkheid van lotsbedeeling in de eeuwigheid. Principieel vormt de ongelijkheid in dit leven reeds een evengroote, zoo niet nog ernstiger moeilijkheid.

Laten wij eens aannemen, dat, in Pelagiaanschen geest, het lot van den mensch in de eeuwigheid een gevolg is alleen van zijn eigen beslissing in dit leven. Maar dat kunnen wij toch onmogelijk zeggen van dit leven zelf. Maakt dat in elk opzicht geen ongelooflijk groot verschil, in wat voor milieu, met wat voor karakter, aanleg, talenten iemand geboren wordt? Is er daardoor in het lot van ons menschen hier op aarde al reeds geen enorme ongelijkheid?

Maar waar en hoe en onder wat voor omstandigheden iemand geboren wordt, dáár gaat

het toch wel in elk geval in den meest volstrekten zin om wat men tegenwoordig dan noemt „Schicksal”, lotsbeschikking, waar hij zelf toch hoegenaamd niets aan kan doen.

En wil men nu óók dát aan Gods praedestinatie onttrekken, goed, maar wat beteekent het dan nog, dat wij van geloof in God spreken? Dan is de eenige uitweg, dat wij komen tot de belijdenis als bij Gustav Aulén en William Temple van „de lijdende Godheid”, óf tot het Perzisch dualisme van een God van het goede, maar die slechts zeer beperkte zeggenschap bezit en de rest moet overlaten aan de macht der duisternis.

Wie de praedestinatie loochent, moet dus niet meenen, dat hij daarmee uit de moeilijkheden uit is. Integendeel, voor hem beginnen pas recht aan alle kanten de moeilijkheden zich te vermenigvuldigen. En zeker, nu willen wij het nóg wel eens herhalen, óók het geloof in de praedestinatie laat voor ons menselijk begrip tal van onopgeloste raadselen bestaan. Maar dit verschil is er alleen: In het laatste geval, als wij gelooven, dat alles tenslotte van Gods praedestinatie afhangt, blijven er tal van moeilijkheden en vragen, maar die kunnen wij nu leggen in de hand van een God, Die waarachtig en ten volle God blijft, Dien wij bij lange na niet kunnen begrijpen en narekenen. Wiens wegen oneindig veel hooger zijn dan de onze, maar aan Wien wij, als de allerhoogste Majesteit, rustig al wat wij niet verstaan kunnen overlaten. En die God laat Zich weliswaar door ons menschen nooit ter verantwoording roepen, maar dit ééne mogen wij van Hem nochtans zeker gelooven, dat al Zijn doen, óók dat wij niet doorgronden, gerechtigheid is en dat al Zijn wegen, óók die ons in hooge mate raadselachtig lijken, recht zijn.

En waarom durven wij dat laatste nu gelooven? Zie — en dat is nu voor ons onderwerp een punt van het grootste belang — de God der praedestinatie is de God, Die ons menselijk begrip oneindig en nog eens oneindig ver te boven gaat, wil men, de verborgen God, rond Wien wolken en donkerheid zijn. Maar dat is het eenige niet, dat wij zeggen kunnen. Hij is het, Dien wij nochtans kennen, waarachtig kennen, omdat Hij Zichzelf aan ons bekend gemaakt heeft, omdat Hij in Jezus Christus, Zijn Zoon, Zich aan ons zoowel als de onkreukbaar rechtvaardige als ook de volkomene in liefde heeft geopenbaard.

Hier ligt, meenen wij, de groote tegenstelling tusschen het praedestinatiebegrip van menschen als Sneathlidge en dat van den Bijbel. Bij hen is de God der praedestinatie alleen de Verborgene, de Geheimzinnig-Onbekende, voor Wien wij menschen daarom alleen maar kunnen huiveren als den God van de volstrekte „Umwertung aller Werte”, van de meest grenzeloze willekeur.

Zoo is de Bijbel niet. Daar is de God der praedestinatie de Vader van onzen Heere Jezus Christus, de God der openbaring, de God des Verbonds. En waar de Bijbel steeds weer ons toe opwekt, het is: de verborgenheden aan den Heere onzen God over te laten en zelf ons te vergenoegen met het geopenbaarde, of misschien nog juister gezegd: om niet rechtstreeks in de verborgenheden Gods te willen doordringen, maar tot die verborgenheden te komen door de openbaring heen.

Dat laatste is b.v. ook de eenige weg om voor zichzelf persoonlijk van zijn uitverkiezing zekerheid te verkrijgen. Velen in den kring der gemeente zitten altijd weer met die vraag: ben ik uitverkoren? En op die vraag zoeken zij dan een antwoord, hetzij door af te dalen in de verborgen diepten van het eigen zieleleven, waar zij angstvallig naar kentekenen van die verkiezing speuren, hetzij door in te dringen in het eveneens verborgen boek van Gods raadsbesluiten. Maar langs die wegen vinden wij het antwoord op die vraag nooit.

Willen wij weten, of wij uitverkoren zijn, dan dienen wij eerst ons zelf een andere vraag te stellen: wie is Christus voor mij? wat zegt mij Gods openbaring, in Hem mij geschonken? Inhoever mag ik werkelijk door genade den Heiland